

Jahren im Auftrage der Stadt von unserm zeitigen Bürgermeister, Herrn Berners, herausgegeben worden ist, anzügen, welche alle damaligen Merkwürdigkeiten und Eigenthümlichkeiten der Stadt und ihrer Bewohner in charakteristischer Weise hervorhebt, und auch heute noch in mancher Beziehung zutrifft:

Düre wie et es.

(1838.)

Of doont Lök över Düre sihr,
Wo sei dauch adig levve,
Öm ihr verlohse Heemet schihr
Zom Hemmel zo erhävve.
Dan heesch et: Pah, dat es en Stadt!
Do hät m'r det, do hät m'r dat,
Als dächt do Wäckbrei rähne.

Nu han ich zwöhr für dä Regahd,
Dä op si Oet deet stronze;
Dauch mosz hä su net ohne Gnad,
Onns Stadt dobei verhonze.
Dan nex es wahl en grösser Schmohch,
Als wan m'r suh en göttluhs Sproch
Em ehge Nesz mosz hühere.

Ens wihr in sonn'em Ohgebleck
Bahl meng Gedold zerresse;
Dauch han ich für en bäszer Zek
Dä Ifer övverbesze,
On daat: Nu Jong, bes onbesorg!
Et Sprüchwoet säht jo: „lang geborg
Es dröm net quək geschlage.“

Dat sonn Lök us Onweszenheet,
Nu net am Muule blihve,
Wel ich met Onparteilichkeet
Onns Düre jetz beschrihve.
On wä dan net gebesert es,
An däm es, op meng Sihl, gewesz
Knatsch Hop on Maalz verlohre.

Et es bahl met däm Parredis
Onns Gügend zo vergliche;
Ihr mösze dorch Natur on Flis
An Schönneheit velle wiche.
On mehnt Ihr vleech, dat wihr ze ärg,
Dan klemp ens op dä Gäiebärg,
Do wird sich dat bewihse.

Do sit m'r rond dat ganze Daal
Vol Frööch on Bäuschwärk ligge,
De Ruhr sich bahl ens breet bahl schmahl,
Dorch Fäls on Wehde drigge;
On nätte Dörper fasz beien,
De, wan se nauch güt Zowaas kreen,
Am Änk zesamme stüsze.

Dozweische ligge krötz on kihr
Schöhn Borge on Ruine,
Fabrike wie Kastihle schihr,
Met bänklich huh Kamine;
On meddse us d'r ahl Stadtmuur
Ärhif sich met däm schlanke Thuer
De gölde Kreesztadt Düre.

Es nu dat Daal alt schön für sich,
Dan deet d'r Lag öm Düre
Dorch velle Saache secherlich
De irzte Plahz gebühre.
Zwöhr wä zo Fohsz onns Wähg he geet,
Hät he of me'm Morasz si Leet,
Wie och an ander Oeder.

Dauch für 'ne härliche Genoss
Darf hä dä Dräck net aachte,
On wird met wahre Hätzensloss
Onns Gaadens he betraachte,
De ronds äröm öm Düre leen,
On su romahnisch us doon seen,
Als wihr et all ehn Welmoht.

Dan bahl deet huh Gestrüchs 'en Oet
Zom schönste Bäuschche maache,
Bahl Reihe Böhm von jeder Zoet
Et Ohg met Ops anlaache:
He blönde Blohme sonder Zahl,
Do parradiht ä gruhsz Quatahl
Met Kappes on Schavugge.

He stoont an gähl bestraute Wähg
Gewächse on Figure;
Do deet ä Fäälđ ganz ongeflähg
Em gruhsze Onkrok truure:
He steet ä Losshuus fasz on schön,
Do könslich ee geleet van Grön,
He een als wie 'ne Honksstal.

He deet 'ne Schläcke bärg zoglich
Ne nätte Tempel zihre,
Do op verwaasze Graasplahz sich
'Ne Fuulhoof präsentihre;
He steet en avgestorve Heck,
Do ehn su deech als wie geläck,
He sit m'r wedder Muure.

Och deet Gewäzzer klehn on gruhsz
Dorch all dat Gröne flehsze;
Bahl küt en Baach gelöhmert bluhs,
Bahl küt ne Dich ze schelsze.
He steet 'ne Weiher wie Kristal,
Do runsch 'ne klehne Wasserfal,
He lit 'ne fuhle Künkel.

Dodorch goont wie ä Labberent
De ammesantste Gasze,
De, wehl se stell un düüster send,
Für jede Gusto pasze;
Em Dahg für dāe, dā Mensche scheut,
On Ohvends, wan m'r sich erfreut,
Versteet sich: Nät en Ihre.

Nu deet och nauch 'en Prommenad
Rons òm de Stadt sich trække:
Dauch mosz de em schön Wädder grad
Of Mutt on Mesz bedäcke.
Zwohr wä doh jüss d'r Gaade hät,
Dä kan seng Bäszeri suh nät
Net op de Stöcker häxe.

Dobei bihv do nauch Jedem Plahz,
Noh'm Fier sich zo verändere,
On met däm Schatz rägihr on stahz
Zor Schau ärröm ze schländre.
Sugär de Meszhöf gäve of,
Besondersch Ohvends, onverhof
Vel Stauf zo neu Diskursche.

Dat Ganze doont bei Daag on Naat,
Òm et nauch mih ze hävve,
Vel Vüggel ball van jeder Aat
Dorch ihr Geflööts beläve.
On sälvys us Grave, Dich on Baach
Erfreut ons nauch d'r Weldeschlag
Van duhsend Höppelskroetsche.

Dorch dess klehn Beld, wat Ihr nu hat,
Wähd Ihr em Hätze spühre,
Datt sehde en d'r Welt en Stadt
Sonn Saache aan kan führe.
On hät en ander Oet och gät,
Worrop et Stauf ze stüüte hät,
Dan hant mir et em Klehne.

Dan doont och net, als wie d'r Rheng,
Sonn Schewf onns Ruhr bedäcke,
Su git sei ons dauch gohde Weng¹⁾
On Feisch, de kossbar schmäcke;
On wurd kee Lehd op sei gemaat,
Su hät sei dauch en glicher Aat
Ihr Freiheet on ihr Mucke.

Dä Bahnhaf met däm Zobehüer
Bruch kehnem nauch ze wiche;
M'r kan dat ganze noh Gebüer
M'em schönste Park vergliche.
On fällt dä Viaduk ons bluhs,
Dan hant mir Bröcke, klehn on gruhsz,
Für Jedermanns Bedürfnesz.

Och könt als Rheng-Au he met Glanz
Dä Tivoli passihre;
Do kan m'r sich bei Spel on Danz
Nauch äxtra ammesihre.
On wan he kee Malohte lit,
Wo dä Bedröhvte Truhs en krit,
Dan wenkt emm he dat Beenes.

Dä Weiher deet, d'r Anlahg noh,
Grähd wie d'r Schöhnförsch ligge;
M'r schewf sich en em Schütche do
On kan och Kaffe krigge.
On sälvys dä Luhsbürg hät sugär
Och he bei ons si Gägepaar,
Dauch he genant: d'r Fussbürg.

1) An den das Flussthal einschliessenden, son-
ligen Höhen in der Nähe Dürens wächst ein
guter Rothwein.

Dat Borgau kan wahl ehgentlich
Me'm Frankebürg sich mäse;
M'r plöck em Bävsch nauch Worble sich,
On deet Makai do äsze.
Kurzöm, m'r hant en dessem Fall,
Wie Jeder sit, de Saache all
Bes zo däm Kölsche Neppes.

Wä söns nauch gähr 'ne Usflauch maat,
Kan leech en Kermes fenge.
Wan emm och do d'r Weng net schmaat,
Dan mosz hä sich gät zwenge.
Wo Mussik es, do lihrt m'r dat;
En dessem Ponk dehnt jo de Stadt
Dän Wiht om Land als Muster.

Aan Knipplätz, Taat on Kermeswäck
Sich kuggelrond ze äsze,
Liht Jedem gähr dä schläächte Dräck
Van Kermesweng vergäse.
Zwohr küt of, datt et Rühse git,
On datt m'r Klöp als Beihau krit;
Dauch dat es all Verändronk. —

Su weck dat Schöne òm onns Oet,
Nu komme mir an Düre.
Dröm luustert goot ens op meng Woet,
Jetz wäed Ihr Spööchte hühere.
Dan seet Ihr, wat mir he ihsch hant,
Dan wätt ich drop, dat dä Verstand
Em Kop Üch stoon deet blihve.

Et es kehn neugebacke Stadt,
Se stamp nauch van de Hehde;
Dan van däm Name weesz m't dat
Ganz richtig avzelehde.
Dröm steet se kehner andre noh,
On wie de Räd geet, es se jo
Su aalt am Änk wie Jülich.

Dauch wat sich he en all dän Johr
Für Kröhm hant zogedrage,
Dat deet de Kronik¹⁾ op en Hohr
Zom Deel ganz treu besage,
Womet sich op en nätte Aat
Zwei Fremde hant verdehnt gemaat
Òm Düre on seng Gägend.

Dröm wihr et klohre Övverflosz,
Dat he nauch anzeführe;
Ich zehg dän Mülller zom Verdrosz
Onns gegenwäedig Düre.
Dauch wie d'r Koofmann he verköof
On senge Ömschlaag sich belöof,
Dat säht Üch och desz Kronik.

Säx Poeze noh d'r neuszte Aat,
Of bäszer, aufe Strohsze
Doont Jeder frei bei Daag on Naat
He dorch passihre lohsze;

1) Es ist hier nicht die von Bonn, Rumpel und
Fischbach herausgegebene „Sammlung von Ma-
terialien zur Geschichte Dürens etc.“ gemeint,
sondern die im Jahre 1823 in Aachen erschiene
Beschreibung und Geschichte der Stadt Düren
von P. A. Linde und A. de Brayn, welche manche
Unrichtigkeiten enthält.

Dan weel m'r onnser Schaarwaach traut,
Dröm hant mir sei ässu gebaut,
Datt mir et Schlehsze spahre.

Dan he vermehrte sich de Lök
Noh'm lätzte Krehg ohn Gliche;
Dröm moote Muur on Poeze flöck
Däm gruhsze Andrank wiche.
Doh ävver genk et Huus an Haus
Noh jeder Kant zor Stadt ärruus,
Als maade mir se stöckwihs.

Desz Bauwoih dächt onns Strohsze glich
Van buusse nauch vermehre,
On och de Ahle ennerlich
Gät mider regelihre;
Su datt, wo vleech nauch für 'em Jahr
En Krümde of en Äck dren woher,
Do es jetz bluhs 'ne Zickzack.

Paveih als wie de Reenlichkeet
Deet sälvs sich Jedem prise,
De Strohsze send dobei su breet,
Wie ehn Stadt op kan wise.
On küt 'ne Hähr döck onschinihrt
Ze fahre of gegallopihrt,
Kan leech sich Alles flüchte.

Zwohr fenk' m'r wahl donäve nauch,
Wie övverall, äng Gasse;
He doont se trotz ihr Schmählde dauch
Mih für ihr Lök och pasze,
Dan sählder hant de Kutsch on Päed;
On maat Gefäer et do alläet,
Dan send et Schöreskahre.

Dogäge wesze De zo Fohsz
Em Freie sich ze fenge:
On könne do 'ne ganze Wohs
Alongschnaps öftesch zwenge.
On wan se dan d'r Tenktank schloon
Dan helf sonn Gasz sei grahd ze goon,
Als wie et Kenk d'r Leetstohl.

Dorch alle Strohsze flüsz de Baach;
Sei dehnt d'r Brand ze läische,
On övvernemp och mänche Saach
Dorch Spöhle on dorch Wäische.
On uuszer desser Nützlichkeet
Git sei däm Wihrt, dä breue deet,
Döck gar zom Bier et Waszer.

Wie su d'r Baach nu nex mankihrt,
Su schenk dauch, leeder Goddes!
Datt op d'r Wält Nex äxistihrt,
Of et hät och si Koddes;
Datt nämlich, de gehovve hant
On met dem Wähg send unbekant
Em Düüstre en se plonsche.

Zwohr lohsze sich de Brücke ietz
Met leechter Möh ärkänne;
Mir hant bahl alle hondert Schretts
Däs Ohvends Lööchte bränne.
Dauch geet m'r noh nöng Uhr noh Huus,
Dan send de Lämpche wörllich uus,
Of schenge bluhs wie Lööchwörm.

Dan op gewesze Spaarsamkeet
Verstoont m'r ons net kolleg;
Wan Mohndleht im Kaländer steet,
Spat Düre gähr d'r Olleg.
Dauch wan de Luert en sonner Zek
Sich deech met Wolke övvertreck,
Dan tratsch m'r blenk dorch Sohde.

Wevel onns Stadt nu Häuser hät,
Könt ich dorch all dat Baue
Net op mi ehge Konto nät
Ze sage mich getraue;
Wan net zom Glöck de Kronik wihr,
Dan de git dähr spländibel ihr
Grahd fufzehnhondert säxzehn.

Vleech zaalte de Schribänte met
Wat öm onns Oet deet ligge;
Söns wösz ich ganz warhaftig net
Desz Zahl ärruus ze krigge.
Dauch hant m'r jo Wollhüäsche he;
En abdig Zömmche maache de
Met vell nauch ander Hüäsche.

Deet Düre weder Dom nauch Borg
On kee Triather zihre,
Su send mir dauch net ärm dodorch
Aan Bäü', de paradihre.
On wan dä Mangel! ons ens quählt,
Dan kan et sich met sengem Gähld
Nauch Wonderwärke baue.

Dauch wat 'er Stadt söns nühdig es,
On net gemesz kan währde,
Dat fenkt Ihr he met Glanz gewesz,
Wie ergens op d'r Ährde,
On datt ich net ze vel gesaat,
Bruch ich bluhs op däm Hoondermaat
De Botterwohg ze zehge.

He könt ich Kerche klehn on gruhsz
On söns Gebäue nänne;
Dauch mööt ich us d'r Baukons bluhs
Dozo de Usdröck känne.
Dan ich seen zwohr dat Aalt on Neu,
Dauch könt ich „Gothisch“ ä Gebäu
Plahz „Bizantynisch“ dööfe.

Dröm dänk ich he bei mengem Faach
On onnser Sprohch ze blihve;
Dan mir hant och nauch mänche Saach,
De dütsch sich liht beschrihve;
Ich föhge für on no se bei,
Dauch kurz on ohne vel Buhei,
Dan Muule send keen Stühvre.

Ich mosz däm Annakerchthuer glich
Dröm he seng' Plahz alt gäve;
Dan dä deet övver Alles sich
Dorch senge Bau ärhäve.
On datt hä gens d'r Tervel schleet,
Hänk hä — wie Malleg sage deet —
Am Follement met Kätte.

Net bluhs es op däm huhe Thuer,
De Gägend dorch ze schnuhve,

On och dat Spelwäirk met d'r Uhr
Allehn net us ze knuhve;
Do sit och jeder Främde nauch,
Dä Neuschird hät, em Waszertraug
'Ne kapitale Stockfeisch.

Däm Klockespiel däm bruche ich
Nex miß zom Ruhm ze sprääche,
Als: Sengem Meester hant se glich
De Ohge us gestääche.¹⁾
Dat schött of Stöcker us d'r Mau
Su könslich, dat kehn Hehdefrau
Dorruus Verstand kan krigge.

De Anna-Pfarrkerch es et schöns
Van kerchliche Gebäue;
Och zehgt se, datt onns Ahlde söns
Et Gäald net dähte scheue;
Dan zweimohl würd alt draan gebaut;
Dauch jetz wird lange Johr gerauht,
M'r liht se knatsch zerfalle.

Nu folg de Franziskaner — miß
Däm Rang als Baukons wäge;
Zwohr em Gelöks es Harmonie,
Do kan se Wäet op läge.
Dat stahzgebaute Pfarrhuus es
Dobei en jedem Dehl gewesz
'Ne wahre Setz d'r Demoht.

No desser küt ensonderheet
Onns zempel Kappeziner,
Wie och, wat gruhse Kons aangeht,
De klüchtige Üschliner;²⁾
Dä Givvel es ä Quodlibät,
Och steet of an d'r Kerchdüer nät
Dat ahdig Häwfebütche.

Vam Dömche en d'r Plätzer gasz³⁾
Es gaar net vel ze sage;
Dat Gasztes,⁴⁾ mehu ich stif on fasz,
Könt och seng Schönneheit drage.
Dauch datt nu jeder Främde sit,
Datt do et och Anticke git,
Dofür hät et d'r Öhlberg.

Dä Luttische ihr Kerch de maat
Van Bau net vel Parade;
Dä neue Klomp⁵⁾ en kehner Aat,
Liht gät van Kons gewahde:
Dä Thuer glich bahl 'em huh' Kamin,
De Kerch 'r Ihserbahnsmaschin,
D'r Engank 'em Thriater.

De ander Hauptgebäude kan
En keener Aat ich prise,
On sälvß dat Rohthaus hät dovan
Nex Äxtra's opzeweise,
Als bluhs de bleng Gerächtigkeit,
De buusse ons als Senbeld steet:
Wie benne wird verfare.

1) Nach unbegründeter Sage.

2) Früheres Ursulinerkloster.

3) Früheres Cellitenkloster, jetzt abgebrochen.

4) Abgebrochen.

5) Die Kirche der reformirten Gemeinde.

Nu könt ich och nauch vel privat
On ander Meesterwärke,
Zom Beispiel an der Prommenad
De Lohserei¹⁾ bemärke;
Dat es en wahre Musterkaat,
On wä sich gähr gät Äxtra's maat,
Hät do de Wahl en Allem.

Dan och de Hütser an d'r Muur,
Als Baukonswerke zehge;
Se send van Aanlaag on Figur
'Em Ohg wahrhaftig ehge;
Dauch nänt ich jede Säldeheet,
De he es aan Gebäulichkeet,
Dan göhf et jo ä Brehdes.

Dröm öm dovan en Änk ze kreen,
Wel ich jetz ander Saache,
De he nauch send en Föll ze seen,
Üch nu puplik nauch maache.
Wekschichtig dauch en kehnem Fall,
Söns köhm ich dorch die Saachens all
Vam Hundert en et Duhsend.

Deet och kee wältlich Denkmohl sich
Vol Kons he presentihre,
Dan doont dä Maat on Ahledich
Schöhn Marjebeldche zihre;
Sei pronke wie Fontähne do,
On stoont se denne en gät noh,
Dan fäält et bluhs an Waszer.

Dofür hant mir vel Pompe dauch,
De härrich Waszer gävve;
On met seng Wonderkräfte nauch
Dä Hahnepötz²⁾ donävve.
Su send mir, wan m'r dat he dänk,
Och met 'er Ohder gar beschänk,
Öm Kuergüsz rehn ze maache.

Wärm Waszer fäält he freelich ons,
Wat dorch de Häll deet kauche;
Dauch es dat och kehn gruhse Kons,
D'r Käszel sälvß ze stauche,
On wat Geschmack on Stank aangeet,
Dan pröhf onns Muttbach ens, de deet
Et secher övvertrawfe.

Och kan m'r en däm Badhuus jetz
He alle Bäder krigge;
On och en jedem Grad van Hetz
Doh en d'r Büdde ligge.
On wäm ä Floszbad dehnlich es,
Däm git och he onns Ruhr gewesz
Schöhn Plähzche für ze dücke.

On wau 'em Gasz et Gäald opgenk,
Könt hä vleech Päed on Wage
On gar am Änk nauch Frau on Kenk
He en d'r Lommet drage,³⁾

1) Eine vor wenigen Jahren abgebrochene Anzahl elender Häuser.

2) Eine vor Jahren abgebrochene steinerne Pumpe in der Künstrasse. Dem Wasser schrieb man vor Alters die Kraft zu, die Menschen fröhlich zu machen.

3) Pfandhaus, existirt nicht mehr.

Onns Spaarkasz würhd et nühdig sen,
Do läät der Kurgasz sehlder en,
Dan hä es für ze plöcke.

Dat nu kehn Lots us Ängeland
Och häer sich bade komme,
Hät mich, wo mir dat all dauch hant,
Döck Wonder alt genomme.
Dauch es d'r Anfank jetz alt do,
Dan Velle nämme wörklich jo
Plahz Weng he bluhs sich Waszer.

Wan desz Manier su vüraan geet,
On ens de Hähre märke,
Datt sonne Drank Marakel deet,
Om Lif on Täisch zu stärke:
Dan glöhv ich, datt och nauch am Änk
Onns Ihserbahn vel Kranke bränk,
Sich he gesond ze puddle.

Dan mir hant für sonn' ganze Hährd
Huböhrsche zom Luhschire,
On wo zo Foshz als wie zo Päed
D'r Främde en kan kibere.
On jeder fenk für sich si Haus,
Däm Prenz stipp Gott d'r Ärm ärruus,
Wie och däm Bährelehder.

Dobei hant mir och für d'r Duesch
Vel prächtige Lakahle;
On kan dorch Kaate on Diskuesch
Beim Dronk sich ongerhahle.
He wird gebrüüt on do getupp,
Do setz on klawft 'en ander Klup
Van Pulletik on Kappes.

On würd dä ahle Wihrtsgebruch
He wedder angefangen,
En Bierkann met 'em Wachlerstruch
Plahz Scheld ärruus ze hange,
Dan gleich bei all däm Zappe he
Bahl jede Strohs 'er gröhn Allee,
On alles genk em Schatte.

Do sit m'r och, datt dat Verdehns
En Düre net deet fähle,
Söns wihr et net dän Wihrt jät Klehns,
Sonn' Pallász sich ze gähle.
Dan wihr bluhs Waszer onns Dronk,
Blewf hondert Wihrt nex, als d'r Monk
M'em Hölzche opzestippe.

Dauch he geet Alles, Klehn on Gruhsz,
En Wärkstätt on Fabricke;
Och kan m'r bahl an jedem Huus
En Kaas met Waare kicke,
On trotz dähr Velheet Alles geet;
Dan däm et grahd net rähne deet,
Däm deet et dauch alt dröppe.

Dan wan mir he ä Fäszche hant,
Küt Malleg häergelooft;
Dat määt d'r Handel florisant
Dorch Zappe on Verkoofe.
Bahl es he Kermes, bahl es Maat,
Dan Duhdangs, dan es Rühmefaat,
On dan es Porzejonkel.

Dauch zwenk de Annekermes mich,
Sei Allem vürzeträcke;
Dan sit m'r sich bahl düsselig
Aan Volk us alle Äcke;
On Kröhm met Pife, Höht on Dohch
On Zen, Katong on Päuferkohch,
Wie op d'r Mesz zo Frankfott.

Dan märk m'r nex van schläächte Zek,
Dan geet et wie em Hemmel;
On wird si Gäald met Freude queck
Em ihvige Gewemmel.
Dan Täischefähler jeder Art
Ärhahle ehne Daag on Naat
En ehnem Gaudiames.

Och he onns Raucheskermes gohf
D'r Stadt söns all desz Saache;
Bönsondesch wat Verkihr betrohf,
On öm sich Freud ze maache.
Dauch hant mer sei ohn Gnad versatz,
Dröm es se ihvig für de Katz
On net mih uszelühse.

Dofür wurd he en ander dauch
D'r zwätte Faar gegäve;
De mir dorch gruhsze Möh jetz nauch
M'em Vuggelschosz beläve.
Dan spelt he Aalt on Jong Zaldaht,
Om Främde dorch Pläsihr on Staht
Noh'r Stadt on drus ze träcke.

Zwohr onns schöne Föllemaat
Hät bänklich avgenomme;
Dan weel m'r jetz de Priese spaat
Deet of kee Stöck mih komme.
Dauch hät dä Vehmaat Aanloof kreen
Dorch Bölte, wo m'r Kons kan seen,
On Kröhm van wolfeehl Jüdde.

Dogäge he dä Fröschmaat deet
Met Zekke nauch florihre;
On git of vel Gelägeheet
Met Glöck ze speckelihre.
Dan weel dän Wälsche Frööch of faält,
Dröm bränge de ihr härrlich Gäald,
Dat sei am Käue blihve.

Dä Kollhandel hät sich zwohr
Noh'r Ihserbahn getrocke;
On Gott weesz, wat van Johr zo Johr
Sei söns nauch wäg deet locke:
Datt sei d'r Stadt güt bränge soll,
Wie fröoger he de Räd goon woll,
Dat wird de Zek ons lihre.

Dauch, dä Gemöhsmaat bruch gewesz
Für kehne sich ze schamme;
Dan do küt, wat net nahlfasz es,
Van Ässenswaar zesamme.
On dorch de Konkuränte all
Krit och et Volk en jedem Fall
En Mohlzek bahl öm Gottswell.

Dröm kan sich onns Bevölkeronk
Su schräcklich och vermihre:

Dan dähglic treck nauch Aalt on Jonk
Van alle Kante hihere.
Et send net lutter Riche jüs!
Dröm mosz och jetz onns Ärmebüss
Gottsjämmerlich draan glöhve.

Dauch es dat für ons Stadt ä Glöck,
Datt Malleg häer kan loofe;
Endäm mir jetz et lätzte Stöck
He van d'r Ruhr verkoofe.
Dan wan de Wekke all do leen,
Wo soll m'r söns de Kenger kreen,
De Stadt em Volk ze hahle?!

Zwohr no däm Kengermangel frohg
Net leech ä Mensch en Düre:
Ofschönns m'r döck em Wihrtshuus Sprohch
Vam Ruhrverkoof deet hühere.
Dan dat es he et gröösz Pläsühr,
Met Hetz däs Ohvends bei däm Bier,
Ahl Räächte zo verfächte.

De Börgerschaf es ihrem Senn
Van Ahls häe treu geblevve:
Trotz wie de Kronik sei herenn
Verändert hät beschrevve.
On wat se van däm Dönkel schrihv,
Och do se bei d'r Wohrheet blihv,
Wie männeche Duhdezäddel.

Wat ihr als Spur vam Wörmche schong,
Dat känne ich äxakter,
On stoon als ächte Börgerschjong
Däm dürende Kurakter.
Ich nohm et eemohl övver mich,
Dröm onparteiisch zehge ich,
Och he si Doon on Lohsze.

D'r Flisz mosz ich als irzte Ponk
Van Dürende bemärke,
Och deet hä met 'em gohde Dronk
Sich gähr noh'r Arbeet stärke.
Su zwenk enn of alt Möhdigkeet,
Datt fröhg hä us d'r Wärkstatt geet
Beim Dröpeche gät ze puuse.

Dan wie hä für de Arbeet läv,
Dat zehg et Gädenihre,
Wat nävve sengem Haupgeschäf
Bahl jeder deet tämtihre.
Do wird sich dan en glicher Aat
Och us däm Gaade döck gemaat,
Beim Bier sich zo ärholle.

Dauch och em Räszte fällt em schwähr,
Ganz möhszig nauch ze blihve;
On deet dorch Köllerei dan gähr
Sich nät de Zek verdrihve.
Dan herenn es onns Stadt berühmp,
On sählde wird d'r Köll versühmp,
Wo sich gät Lack deet zehge.

Dä Drank beim Bürger es he stärke,
'Ne Fähler su ze bäs're;
Dröm deet no sonn'em gohde Wärk
Seng Muul besondersch wäs're.

Dan en d'r ganze Krestenheet
Wird nergens mi op Nättigkeet
Als en onns Stadt gedrevve.

On fällt dröm he et Grengste vür,
Dat Lök sich gät verfähle,
Dan mösze sei et noh Gebüer,
En jedem Huus meszgähle,
On dorch desz Lihb däs Nühcheste wihrd
Van Kenk an he d'r Mensch gelihrt,
Schöhn Fobsz bei Mohl ze hahle.

Dröm es och gruhnze Staht on Wenk
Nauch net he engeresze;
Zwohr wihr alt mänch neumodsich Denk
Bei Velle goht ze mesze.
Dogäge geet gähr Jeder nüt
On dräht dobei, wat hä jüs hät,
Ohn noh'm Schurnal ze frohge.

Mih söhk d'r Börger Stolz dorrenn,
Wat em gemehne Lävve
Dorch Weszenschaf on Beldonk enn
Zom Wohlstand deet ärhävve.
Dan profetihere es seng Saach,
Dröm es hä op ä nützlich Faach
Prezihs als wie besäszze.

Su wird för Scholle Vel gedoon,
De Kenger goht ze lihre:
Och deet onns Stadt sihr ärg drop stoon,
Datt Jonge he studihre.
Dröm hählt sei ihr Studäntescholl,
Öm dat se net zoröck goon soll
Dorch Maatgäald on dorch Beischlähg.

En schön Kasärm met Päd on Mann
Wurd ihr ens aangedrage;
Dauch, öm de irzte Klasz ze han,
Ganz lühsches usgeschlage.
On maat desz Scholl su vüraan sich,
Dan deet de Stadt met Freud Verziel
Op Föhszer wie op Pährdsvolk.

Dofür hant mir Studänte jo,
De och vel Gäald verzähre;
On dobei ihrem Aansen noh
Kee Vürräach he begähre
Dauch wat et Bäs bei enne es,
Se send en kehnem Dehl gewesz
Dän Mädche suh gefährlich.

Zwohr kee Museum deet de Stadt
Für ährde Kanne hahle;
Dan trotz d'r Rarreteht send dat
Ons he duht Kapitale.
Labändig zehge mir Üch dauch
Met Stolz vel Ahlerdömmmer nauch
En onnsem hel'ge Geestes.¹⁾

Och währd Ihr he kehn Gallerie
Met kosbar Belder fenge;
Dan onnse Konssen steet he mi
Op ganz kurante Denge.

¹⁾ Die städtische Altversorgungs-Anstalt hieß „das h. Geisnhaus“.

Dauch schön Poträtte git et he;
Besondesch äxtra wihre de
Em Anneschaaf¹⁾ ze söhke.

On datt mir he als hübzte Pris
De Ahlderdömmmer schätze,
Dröm bruch ich äckesch zum Bewis
De Häszefahn²⁾ ze sätze.
Dan dänkt, d'r Staaf dä hant n'r nauch,
Dä ganz zerschosze Huddel dauch
Woll he kee Mensch mih drage.

Donnävve zehg sich Losz zor Kons
He nauch en ander Saache;
Sälvs donnt sich velle onger ons
Berühmp dorch Schrefte maache.
D'r ehne bretselt Rühmeche daar,
D'r andre ganze Böhcher gaar,
Et mirz dauch bluhs für Düre.

Dozo hant mir ä Wocheblatt,
Wat sonn Saach en deet röcke;
On van Gelihrt us d'r Stadt
Of stolz es güt ze dröcke;
On sählder dröm güt Främps opdeisch,
Als wat et us d'r Zihdonk feisch,
On söns wo Stauf sich vürfenk.

Dat lis met Freud he Aalt on Jonk,
Om emmer mih ze lihre;
On deet su en der Usbeldonk
Nauch dähgliche aquirihre.
Dan dorren steet van Allerlei,
Wie Rihtselche, Puëtherei,
Verzälliche on d'r Bruhdpris.

On hät m'r domet net genohg,
Om Käntniss zo gewenne,
Dan kan m'r nauchi für Gäald ä Bohch
He en er Aanstalt lenne.
On Velle su op Lässe send,
Datt Dä, dä enne Böhcher lent,
Ä Krötz kan drövvver maache.

Dauch wat zor Beldonk net besteet
On söns es ohne Notze,
Do kan op seng Beständigkeet
Onns Düre net ärg trotze.
Wie mir an Mänchem hant geseen,
Wat glänzend he kohm op de Been
On gäng de Tommelööt schlohg.

De Wormmätzgild bewis ons dat;
De, wie en urahl Zekke,
Met vel Gedüsch he en d'r Stadt
Och jetz de Wörm woll schnekke.
Dauch, wie se klohg sich och benohm,
Su wurd am Änk dä ganze Krohm
Vam ehge Worm gefräsze.

1) Scherzweise sagt man von einer alten Jungfer: die gehört ins Anneschaaf; ähnlich wie in Köln in die Gereonskiste.

2) Diese Fahne eroberten die Dürener Junggesellen bei einem Ausfalle während einer Belagerung von Hessischen Truppen.

Düren.

Och leet dat härrlich Kränzche jo
De Bläder lantsam hange,
Bes datt et kurze Zek donoh
Wie Müarif wohr vergange.
Jetz wird met Plahze andersch he,
Bei Botterrämmeche on bei Thee
Em Stelle vleech gehäähelt.

On däht söns, Mussik Gruhsz on Klehn
Dorch Harmonie verbenge,
Su deet en Eendrach jetz allehn
De Lehdertafel senge.
Wat dan mir für desz Kons nauch hant,
Es bluhs dä Janitschaareband
Für Opzeug on für Ständche.

Och onnse Fastelohvend hät
En Gäckheet nohgelosze;
On küt och en de Setzonk gät,
Dan fäält et op d'r Strohsze.
Enjeder welt vernöntftig sen,
On däht hä och Johr uns Johr en
He met dä Hölzche loofe.

Su liht de ärg' Kapritz och noh
Op Wenkterbäll' ze drihve;
Weel kehne Stand em Danze do
Mih ongemisch kan blihve.
Dan Alles deelt en Klasze sich,
On Kehne es dä Andre glich,
Bes sei om Kerchhauf ligge.

Dogäge dat Casino deet
Besondersch nauch florihre;
Do kan d'r Hähr en Mähszigkeet
Sich vürnahm ammesihre.
On nötzlich wird et ons am Änk,
Wan et dä Vehmaat su wek bränk,
Casinoplatz ze heesche.

Als ganz beständig mosz ich dauch
Onns Schihveschötze lovve;
Desz ahl Gesällschaf hät sich nauch
Dorch Ehnikkeet ärhovve.
On sei es jetz ässu am Brät,
Datt wan de Stadt ä Fäsche hät,
Dan maat bluhs sei Parade.

Onns Brandkuer darf ich och gewesz
En dä Pönk net vergäse;
Met Jedem, wat op Ährde es,
Kan et em Dehns sich mäse.
Dan en dä Ärn wie en d'r Prohf,
Ärwurf et he sich gruhse Rohf,
Dorch Brand on Duesch ze läische.

Us des Äxempel sit m'r goht,
Datt Vel alt es vergange;
Dröm fäält et dauch ons net an Moht
Güt Neu's he aanzefange.
Zwohr hant mir Alles bahl gehat;
Sugar ehn Klick hot ens de Stadt,
De Naats noh Schätz geng grahve.

Dauch wan och Nex he lang besteet,
Blihv Düre dat dauch ehge,

Bei jeder neu Gelägeheet,
Wohldähtig sich ze zehge.
Dan wat en deszer Aat et hät,
Dovan kreent och de Arme gät,
Sälvs wan nauch Schold deet blihve.

Su braat d'r Fastelohvend Vel
Dorch Gäckerei zesamme;
Och bruch sich dat Kumehdespel ¹⁾
En däm Fall net ze schamme;
Dan dröm git desz Gesällschaf bluhs
Em Wenkter Stöcker klehn on gruhsz
On och sich sälvs zom Bäszte.

Dan dä Gemehnsenn deet gewesz
Däm Dürende net fähle;
On wat d'r Stadt zom Vürdeel es,
Deet emm vür Alles gähle.
Zwohr kööf hä sich van Wärths ens gät,
On wan et och si Nohber hät,
Geet hä dauch gähr bei Främde.

Bluhs ävver seng' Beschehdenheet
Lihrt enn gät Främps of schätze,
On gänzlich frei van Eitelkeet
Op Sek seng' Saache sätze.
Dröm klawfe Ätliche och huh
Met „Mir on Mich“, prezihns ässu,
Wie de Bärliner sprääche.

1) Damals bestand in Dülren ein Theater-Verein.

Dauch och onns Mottersprohch deet Klank
Met Sanftigkeet verbenge;
M'r treck de Woet net gar ze lank
On deet se och net senge.
Datt Alles m'r dren sage kan,
Do hübrt Ihr och mänch Beispiel van
Bei Fraulök an d'r Wäischbütt.

Nu hat Ir Düre wie et es
En jedem Ponk beschrevve;
Us Vürlibb han ich he gewesz
Kee Deelche övverdrevve.
Dauch wihr ich ergens en Abühs,
Dan bet ich, dänk zo meng Äkkühs:
Vergäzlich es jo menschlich.

Dauch nee, betraach de Lahg on Stadt
Ihr Enrichtonk on Handel,
Betraach et Volk en Det on Dat
No Mehnonk on no Wandel,
Dan seet Ihr sälvs als Främde en,
Datt ich dorrenn ze äng of ben,
Gät op d'r Thron ze hävve.

On trotz meng sihr beschehde Woet
Hät Jeder dauch vernomme:
Dat op d'r Wält en Nex en Oet
Däm onnse bei deet komme.
Dan secher zwesche Maas on Rheng
Es nergens mih en Stadt su feng;
Dröm vivla fenk ons Düre!

